

دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تربت جام

مجله تحقیق و توسعه سلامت

دوره ۲، شماره ۱، فروردین ۱۴۰۳

فراوانی استرس، اضطراب و افسردگی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در سال ۱۳۹۸

مهرداد خباز مافی نژاد (MD)^۱، سعید حسینی (PhD Candidate)^{۲&۳}، نرجس هزار (MD)^۴

مقاله پژوهشی

چکیده

سابقه و هدف: اضطراب و افسردگی شایع ترین مشکلات روانی در افراد است. در ایران نیز افسردگی به عنوان شایع ترین اختلال روانپزشکی بوده و در سطح دانشگاه های کشور نیز افسردگی، اضطراب و استرس در بین از شیوع بالایی برخوردار است. هدف از این مطالعه تعیین فراوانی افسردگی، اضطراب و استرس در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۸ بود.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی مقطعی در ۴۲۰ نفر از دانشجویان پزشکی انجام شد. داده های مرتبط با متغیر های مورد بررسی (سن، جنس، محل تولد، محل سکونت، معدل، مصرف دخانیات، مصرف مواد مخدر، وضعیت تأهل، مدت تحصیل، سابقه بیماری جسمی و روانی، علاقه به رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجویان از وضعیت شغلی آینده) در فرم جمع اوری اطلاعات قرار داده شد و سنجش اضطراب، افسردگی و استرس با استفاده از پرسشنامه معتبر DASS-21 با ۲۱ سوال بررسی گردید. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام شد.

یافته ها: در ۴۴ درصد دانشجویان دارای درجات مختلف افسردگی، ۵۰/۱ درصد درجات مختلف اضطراب و ۴۴ درصد درجات مختلف استرس گزارش شد. افسردگی با سن، وضعیت تاهل، مدرک تحصیلی، سابقه بیماری مزمن روانی، رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجویان از آینده شغلی ارتباط معنی داری نشان داد ($p < 0.05$). اضطراب با سن، مدرک تحصیلی، مصرف سیگار، رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجویان از شغل آینده و استرس نیز با سن، وضعیت تاهل، سطح تحصیلات، مصرف دخانیات و سابقه بیماری روانی مزمن، رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجویان از آینده شغلی آنها ارتباط معنی داری نشان داد ($p < 0.05$).

نتیجه گیری: فراوانی اضطراب و افسردگی در بین دانشجویان پزشکی بالا بود. این یافته ها بر اهمیت پرداختن به مسائل بهداشت روانی در آموزش پزشکی تاکید دارند تا آینده سازان کشور باید از سلامت روان و سلامت عمومی و در نهایت سلامت برخوردار باشند.

واژه های کلیدی: استرس، اضطراب، افسردگی، مقیاس DASS-21، دانشجویان پزشکی، یزد

نویسنده مسئول: نرجس هزار، مرکز تحقیقات دیابت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

تلفن تماس: ۰۳۵۳۲۲۸۰۲۱۵ E-mail: narjeshazar@yahoo.com

۱. پزشک عمومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

۲. دانشجوی دکتری، مرکز مدل سازی داده های مراقبت های بهداشتی، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

۳. دانشجوی دکتری، گروه اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

۴. استادیار، مرکز تحقیقات دیابت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی، یزد، ایران

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۲۷

اصلاح: ۱۴۰۳/۰۱/۱۸

دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰

مقدمه

افسردگی اختلالی است که با کاهش انرژی و علاقه، احساس گناه، اشکال در تمرکز، بی اشتها و افکار مرگ و خودکشی مشخص می‌شود و با تغییر در سطح فعالیت، توانایی‌های شناختی، تکلم، وضعیت خواب، اشتها و سایر ریتم‌های بیولوژیک همراه است. افسردگی منجر به اختلال در عملکرد شغلی، روابط اجتماعی و بین فردی می‌شود (۱). در شکل خفیف افسردگی ممکن است فقط معدودی از علائم اساسی وجود داشته باشد. احساس درماندگی، میل به خودملا متگری، کاهش اعتماد به نفس، اضطراب و عدم تمرکز فکری از شایع ترین علائم افسردگی هستند (۲). اضطراب، وضعیت تشدید شده تحریک هیجانی است که احساس نگرانی یا ترس را در بر دارد. برخلاف ترس، فرد اغلب منبع تهدید را به شکلی مبهم یا نه چندان دقیق ادراک می‌کند (۳).

استرس واکنش فیزیولوژیک بدن در مقابل هر تغییر، تهدید و فشار بیرونی یا درونی است که تعادل روانی ما را بر هم می‌زند استرس می‌تواند منجر به کاهش کارایی تحصیلی شده و ممکن است دانشجویان در رویارویی با استرس پاسخ‌های ناسازگاری مثل روی آوردن به سیگار و الکل، داروها و مواد مخدر را از خود بروز دهند. اضطراب و افسردگی از شایع ترین مشکلات روانی افراد می باشد (۴). طوری که شیوع افسردگی در تمام عمر برای مردان ۱۵٪ و برای زنان ۲۵٪ گزارش شده است (۵) و در مجردها، بیوه‌ها و افراد طلاق گرفته بیشتر از متاهلین است (۶).

در سراسر دنیا سالانه حدود ۱۰ تا ۲۰ میلیون نفر حداقل یک دوره افسردگی را تجربه می‌کنند. در ایران شیوع کلی اختلالات روانی ۱۹/۹۴٪ گزارش و افسردگی به عنوان شایع ترین اختلال روانپزشکی شناخته شده است (۷). آشنا نبودن دانشجویان با محیط دانشگاه، جدایی و دوری از خانواده، چگونگی رشته تحصیلی و علاقه به آن، کافی نبودن امکانات، سازگاری با شرایط جدید و ... فشارهای روانی قابل توجهی به دانشجویان تحمیل و آن‌ها را مستعد افسردگی می‌نماید (۸). نتایج بررسی‌ها در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که افسردگی، اضطراب و استرس در بین دانشجویان پزشکی از شیوع بالایی برخوردار هستند به طوری که فراوانی این اختلالات در هند به ترتیب ۳۷/۳، ۵۰/۶ و ۳۲/۸ درصد (۹)

مصر ۶۰/۸، ۶۴/۳ و ۶۲/۴ درصد (۱۰) نپال ۲۹/۴، ۴۱/۱، ۲۷ درصد (۱۱) و در مالزی ۳۷/۲، ۶۳ و ۲۳/۷ درصد گزارش شده است (۱۲). پژوهش‌های انجام شده در سطح دانشگاه‌های کشور هم حاکی از بالا بودن آمار افسردگی، اضطراب و استرس است به طوری که در برخی موارد فراوانی ۵۱/۶ درصد برای افسردگی، ۳۹/۵ درصد برای اضطراب و ۷۱/۷ درصد برای استرس برآورد شده است (۱۴). همچنین نتایج برخی تحقیقات داخلی در دانشگاه های علوم پزشکی نشان می‌دهد که ۳۳-۵۵/۲ درصد از دانشجویان از درجاتی از افسردگی در رنج هستند (۱۷، ۱۵، ۱۳). اگرچه پژوهش‌های متعددی در سطح کشور به منظور آگاهی از فراوانی افسردگی، اضطراب و استرس در بین دانشجویان انجام شده است، با توجه به اینکه شرایط مختلفی از جمله شهر، سطح دانشگاه، ارتباط مسئولان دانشگاه با دانشجویان و... در دانشگاه های علوم پزشکی کشور حاکم است می‌توان انتظار داشت که شیوع افسردگی و همچنین عوامل موثر بر آن در دانشگاه های علوم پزشکی مختلف متفاوت باشد، لذا هدف مطالعه حاضر تعیین فراوانی افسردگی، اضطراب و استرس در دانشجویان رشته ی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه با طراحی مقطعی - توصیفی در دانشجویان پزشکی دانشکده پزشکی دانشگاه شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۸ انجام شد.

۴۲۰ نفر از دانشجویان به صورت تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابتدا دانشجویان بر اساس سال تحصیلی به هفت طبقه تقسیم شده و سپس گروه های درسی افراد درون هر طبقه شناسایی شدند. به این معنی که در مورد دانشجویان سال اول و دوم گروه بندی یکی از درس های عملی از مسئول درس مربوطه و در مورد دانشجویان دوره کارآموزی و کارورزی، گروه بندی بخش‌های آموزشی از مسئول آموزش همان قسمت گرفته شده و در مرحله بعد بر اساس تعداد کل دانشجو در طبقه، تعداد مورد نیاز (یک هفتم عددحجم نمونه)، تعداد گروه های درس عملی، بخش و همچنین تعداد افراد در داخل گروه ها؛ از هر طبقه تعداد مورد نیاز از گروه های

رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجو از آینده شغلی وی مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۱).

مصرف مواد مخدر، معدل ترم قبل، محل سکونت، سابقه بیماری جسمی مزمن، سابقه بیماری روحی مزمن، رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجو از آینده شغلی وی مورد بررسی قرار گرفت.

به منظور سنجش سطح افسردگی و اضطراب و استرس در دانشجویان ۲۱ سوال از آنها پرسیده شد که به هر موضوع هفت سوال اختصاص یافته بود که مشروح پاسخدهی دانشجویان به هر گزینه از سوالات پرسشنامه در جدول ۲ آمده است. برای مثال به سوال "احساس می‌کنم زندگی بی معناست" ۶۱/۶٪ افراد پاسخ "اصلاً"، ۲۳/۵٪ پاسخ "کم"، ۸/۷٪ پاسخ "متوسط" و ۶/۱٪ پاسخ "زیاد" داده اند یا به سوال "احساس می‌کنم به عنوان یک فرد ارزش زیادی ندارم" ۶۰/۹٪ پاسخ "اصلاً"، ۲۷/۱٪ پاسخ "کم"، ۷/۹٪ پاسخ "متوسط" و ۴/۱٪ پاسخ "زیاد" داده اند.

تحلیل داده ها نشان داد که ۴۴٪ از دانشجویان دچار درجات مختلفی از افسردگی، ۵۰/۱٪ دچار درجات مختلفی از استرس بودند (جدول ۳).

در این مطالعه ارتباط زیرمقیاس های افسردگی، اضطراب و استرس دانشجویان با ویژگی های جمعیت شناختی و زمینه ای شامل سن، جنس، محل تولد، محل سکونت، معدل، مصرف سیگار، مصرف مواد مخدر، وضعیت تاهل، مدت زمان تحصیل، سابقه بیماری های جسمی و روحی، علاقه به رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجو از وضعیت شغلی آینده مورد بررسی قرار گرفت. از بین عوامل ذکر شده افسردگی با سن، وضعیت تاهل، سال تحصیلی، بیماری روحی مزمن، رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجو از آینده شغلی خود ارتباط داشت و اضطراب نیز سن، سال تحصیلی، مصرف سیگار، رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجو از آینده شغلی خود مرتبط بود و همچنین استرس با سن، وضعیت تاهل، سال تحصیلی،

دانشجویی به روش تصادفی (با استفاده از برنامه کامپیوتری) انتخاب شدند.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این مطالعه پرسشنامه افسردگی، اضطراب و استرس ۲۱ سوالی^۱ (DASS-21) بود. در این مطالعه اطلاعات در دو بخش استخراج گردید. بخش اول مربوط به ویژگی های دموگرافیک دانشجویان شامل سن، جنس، وضعیت تاهل، مدت زمان تحصیل، بومی بودن، وضعیت سکونت، علاقه به رشته پزشکی و ارزیابی فردی از آینده شغلی بود که سوالات مربوط به آن در ابتدای پرسشنامه قرار داده شد. بخش دوم پرسشنامه DASS-21 است که ۲۱ سوال جهت سنجش وضعیت اضطراب، افسردگی و استرس دارد (هر کدام هفت سوال).

انتشار نتایج با حفظ اصول محرمانگی و فقط در راستای پژوهش بود. این مطالعه در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد بررسی شد. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS ورژن ۲۲ انجام شد. در ارائه ویژگی های جمعیت شناختی از آماره‌های توصیفی شامل شاخص های مرکزی و پراکندگی مانند میانگین، انحراف معیار و فراوانی استفاده شد. در بررسی ارتباط بین متغیرها از آزمون های آماری χ^2 و independent sample t-test و square test استفاده شد.

یافته ها

در این مطالعه در مجموع ۴۲۰ پرسشنامه بین دانشجویان توزیع شد که پس از بررسی های انجام شده و حذف پرسشنامه های ناکامل و کیفیت پایین، ۳۹۱ پرسشنامه کامل و قابل استناد ارزیابی شدند. از مجموع شرکت کنندگان در این مطالعه ۱۹۷ نفر خانم (۵۰/۴٪) و ۱۹۴ نفر آقا (۴۹/۶٪) بودند و میانگین (انحراف معیار) سنی شرکت کنندگان ۲۲/۸۷ (۲/۲۶) سال بود. در این پژوهش شیوع افسردگی، اضطراب و استرس در دانشجویان پزشکی دانشکده پزشکی شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۸ بر حسب سن، جنس، سال تحصیلی، وضعیت تاهل، محل تولد، مصرف سیگار، مصرف مواد مخدر، معدل ترم قبل، محل سکونت، سابقه بیماری جسمی مزمن، سابقه بیماری روحی مزمن، رضایت از

¹ Depression Anxiety and Stress Scale

مصرف سیگار، بیماری‌های روحی مزمن، رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی از آینده شغلی خود در ارتباط بود (جدول ۴).

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی و زمینه‌ای دانشجویان پزشکی دانشگاه شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۹۷-۹۸

متغیر	سطوح متغیر	فراوانی (درصد)	متغیر	سطوح متغیر	فراوانی (درصد)
سن	دارد	۲۸ (۷/۲)	مصرف سیگار	۱۸ - ۲۱	۱۱۹ (۳۰/۴)
	ندارد	۳۶۳ (۹۲/۸)		۲۲ - ۲۵	۲۲۸ (۵۸/۳)
جنسیت	دارد	۷ (۱/۸)	اعتیاد	بیشتر از ۲۵	۴۴ (۱۱/۲)
	ندارد	۳۸۴ (۹۸/۲)		مرد	۱۹۴ (۴۹/۶)
	<۱۶	۹۷ (۳۰)	معدل ترم قبل	زن	۱۹۷ (۵۰/۴)
	۱۶ - ۱۸	۱۹۹ (۶۱/۶)		اول	۶۷ (۱۷/۱)
سال تحصیلی	۱۸ - ۲۰	۲۷ (۸/۴)	محل سکونت	دوم	۳۰ (۷/۷)
	خوابگاه دانشجویی	۱۲۵ (۳۲)		سوم	۵۵ (۱۴/۱)
	منزل شخصی همراه با پدر و مادر یا همسر	۲۲۱ (۵۶/۵)	سابقه بیماری جسمی مزمن	چهارم	۵۵ (۱۴/۱)
	منزل شخصی بدون پدر و مادر یا همسر	۴۵ (۱۱/۵)		پنجم	۶۳ (۱۶/۱)
	دارد	۲۳ (۵/۹)		ششم	۶۹ (۱۷/۶)
	ندارد	۳۶۸ (۹۴/۱)		هفتم	۵۲ (۱۳/۳)
وضعیت تاهل	دارد	۲۴ (۶/۱)	سابقه بیماری روحی مزمن	متاهل	۷۹ (۲۰/۲)
	ندارد	۳۶۷ (۹۳/۹)		مجرد	۳۱۲ (۷۹/۸)
محل تولد	بد	۱۸ (۴/۶)	ارزیابی دانشجویان از آینده شغلی	شهر یزد	۱۷۷ (۴۵/۳)
	متوسط	۸۰ (۲۰/۵)		سایر شهرهای استان یزد	۶۳ (۱۶/۳)
	خوب	۱۸۲ (۴۶/۵)		سایر استان‌های کشور	۱۵۱ (۳۸/۶)
رضایت از رشته تحصیلی	عالی	۱۱۱ (۲۸/۴)		دارد	۳۴۴ (۸۸)
				ندارد	۴۷ (۱۲)

جدول ۲: فراوانی پاسخ دانشجویان به پرسشنامه افسردگی، اضطراب و استرس دانشکده پزشکی شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۹۷-۹۸

جملات	اصلاً	کم	متوسط	زیاد
۱ برایم مشکل است آرام بگیرم	۱۰۱ (۲۵/۸)	۱۹۷ (۵۰/۴)	۷۴ (۱۸/۹)	۱۹ (۴/۹)
۲ متوجه شدم دهانم خشک می شود	۲۰۲ (۵۱/۷)	۱۴۲ (۳۶/۳)	۳۵ (۹)	۱۲ (۳/۱)
۳ فکرنمی کنم بتوانم هیچ نوع احساس خوبی را تجربه کنم	۲۵۸ (۶۶)	۹۸ (۲۵/۱)	۲۴ (۶/۱)	۱۱ (۲/۸)
۴ تنفس کردن برایم مشکل است	۲۶۹ (۶۸/۸)	۹۶ (۲۴/۶)	۲۱ (۵/۴)	۵ (۱/۳)
۵ برایم سخت است در انجام کار پیشقدم شوم	۱۱۲ (۲۸/۶)	۱۸۳ (۴۶/۸)	۷۱ (۱۸/۲)	۲۵ (۶/۴)
۶ به موقعیتهایم به طور افراطی واکنش نشان می دهم	۱۱۰ (۲۸/۱)	۱۹۶ (۵۰/۱)	۷۳ (۱۸/۷)	۱۲ (۳/۱)
۷ در بدنم احساس لرزش می کنم	۲۱۳ (۵۴/۵)	۱۳۱ (۳۳/۵)	۳۷ (۹/۵)	۱۰ (۲/۵)
۸ احساس می کنم انرژی روانی زیادی مصرف می کنم	۱۰۲ (۲۶/۱)	۱۵۵ (۳۹/۶)	۱۰۰ (۲۵/۶)	۳۴ (۸/۷)
۹ نگرانم که مبادا در بعضی موقعیت ها دچار ترس شوم یا به کار احمقانه ای دست بزنم	۱۳۴ (۳۴/۳)	۱۵۱ (۳۸/۳)	۸۰ (۲۰/۵)	۲۶ (۶/۶)
۱۰ احساس می کنم چیزی ندارم که منتظرش باشم	۲۰۸ (۵۲/۲)	۱۲۲ (۳۱/۲)	۴۷ (۱۲)	۱۴ (۳/۶)
۱۱ خودم را پریشان و سردرگم احساس می کنم	۱۵۷ (۴۰/۲)	۱۵۴ (۳۹/۴)	۵۸ (۱۴/۸)	۲۲ (۵/۶)
۱۲ آرام بودن و در آرامش به سربردن برایم مشکل است	۱۴۸ (۳۷/۹)	۱۶۷ (۴۲/۷)	۵۸ (۱۴/۸)	۱۸ (۴/۶)
۱۳ احساس دلمردگی و دل شکستگی دارم	۱۷۷ (۴۵/۳)	۱۳۶ (۳۴/۸)	۵۵ (۱۴/۱)	۲۳ (۵/۸)
۱۴ نسبت به هر چیزی که مرا از کار بازدارد بی تحمل و نابدبارم (صبر و تحمل ندارم)	۹۶ (۲۴/۶)	۱۸۲ (۴۶/۵)	۸۷ (۲۲/۳)	۲۶ (۶/۶)
۱۵ احساس می کنم که در هر لحظه ممکن است دچار ترس و وحشت شوم	۲۰۵ (۵۲/۴)	۱۳۲ (۳۳/۸)	۴۰ (۱۰/۲)	۱۴ (۳/۶)
۱۶ قادر نیستم درباره خیلی چیزها شور و شوق از خود نشان دهم	۱۴۸ (۳۷/۹)	۱۳۹ (۳۵/۳)	۸۰ (۲۰/۵)	۲۴ (۶/۱)
۱۷ احساس می کنم به عنوان یک فرد ارزش زیادی ندارم	۲۳۸ (۶۰/۹)	۱۰۶ (۲۷/۱)	۳۱ (۷/۹)	۱۶ (۴/۱)
۱۸ فکر می کنم بسیار حساس و زود رنج هستم	۱۰۳ (۲۶/۳)	۱۴۱ (۳۶/۱)	۱۱۲ (۲۸/۶)	۳۵ (۹)
۱۹ بدون اینکه هیچ گونه فعالیت بدنی انجام دهم متوجه شده ام که قلبم غیرعادی کار می کند (مثلاً ضربان شدید قلب یا از کار افتادن آن برای چند لحظه)	۲۳۸ (۶۰/۹)	۹۳ (۲۳/۸)	۴۶ (۱۱/۸)	۱۴ (۳/۶)
۲۰ بدون هیچ دلیل موجهی احساس ترس می کنم	۲۱۰ (۵۳/۷)	۱۲۹ (۳۳)	۴۱ (۱۰/۵)	۱۱ (۲/۸)
۲۱ احساس می کنم زندگی بی معناست	۲۴۱ (۶۱/۶)	۹۲ (۲۳/۵)	۳۴ (۸/۷)	۲۴ (۶/۱)

جدول ۳: توزیع فراوانی افسردگی، اضطراب و استرس در دانشجویان پزشکی دانشکده پزشکی شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۹۷-۹۸

درصد	فراوانی	شدت	زیر مقیاس DASS
۱۳/۸	۵۴	خفیف	افسردگی
۱۶/۹	۶۶	متوسط	
۷/۲	۲۸	شدید	
۶/۱	۲۴	بسیار شدید	
۴۴	۱۷۲	کل	
۸/۷	۳۴	خفیف	اضطراب
۲۱/۷	۸۵	متوسط	
۶/۹	۲۷	شدید	
۱۲/۸	۵۰	بسیار شدید	
۵۰/۱	۱۸۶	خفیف	
۱۴	۵۵	خفیف	استرس
۱۹/۷	۷۷	متوسط	
۷/۲	۲۸	شدید	
۳/۱	۱۲	بسیار شدید	
۴۴	۱۷۲	خفیف	

جدول ۴: ارتباط متغیرهای جمعیت شناختی و زمینه ای با فراوانی افسردگی، اضطراب و استرس دانشجویان پزشکی دانشگاه شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۹۷-۹۸

افسردگی		اضطراب			استرس			زیر مقیاس	
P value	ندارد	دارد	P value	ندارد	دارد	P value	ندارد	دارد	متغیر مورد بررسی
۰/۰۷۸	۱۱۹ (۶۰.۴٪)	۷۸ (۳۹.۶٪)	۰/۵۷۸	۱۰۱ (۵۱.۳٪)	۹۶ (۴۸.۷٪)	۰/۴۵۶	۱۱۴ (۵۷.۹٪)	۸۳ (۴۲.۱٪)	زن
	۱۰۰ (۵۱.۵٪)	۹۴ (۴۸.۵٪)		۹۴ (۴۸.۵٪)	۱۰۰ (۵۱.۵٪)		۱۰۵ (۵۴.۱٪)	۸۹ (۴۵.۹٪)	مرد
۰/۰۳۲	۵۵ (۴۶.۲٪)	۶۴ (۵۳.۸٪)	۰/۰۴	۴۹ (۴۱.۲٪)	۷۰ (۵۸.۸٪)	۰/۰۳	۵۹ (۴۹.۶٪)	۶۰ (۵۰.۴٪)	۲۱-۱۸
	۱۳۹ (۶۱٪)	۸۹ (۳۹٪)		۱۱۹ (۵۲.۲٪)	۱۰۹ (۴۷.۸٪)		۱۲۸ (۵۶.۱٪)	۱۰۰ (۴۳.۹٪)	۲۵-۲۲
	۲۵ (۵۶.۸٪)	۱۹ (۴۳.۲٪)		۲۷ (۶۱.۴٪)	۱۷ (۳۸.۶٪)		۳۲ (۷۲.۷٪)	۱۲ (۲۷.۳٪)	۲۵<
<۰/۰۰۱	۱۶۰ (۵۱.۳٪)	۱۵۲ (۴۸.۷٪)	۰/۰۵۶	۱۴۸ (۴۷.۴٪)	۱۶۴ (۵۲.۶٪)	۰/۰۲۶	۱۶۶ (۵۳.۲٪)	۱۴۶ (۴۶.۸٪)	مجرد
	۵۹ (۷۴.۷٪)	۲۰ (۲۵.۳٪)		۴۷ (۵۹.۵٪)	۳۲ (۴۰.۵٪)		۵۳ (۶۷.۱٪)	۲۶ (۳۲.۹٪)	متاهل
۰/۰۰۱	۱۰۰ (۴۸.۳٪)	۱۰۷ (۵۱.۷٪)	۰/۳۸	۹۳ (۴۴.۹٪)	۱۱۴ (۵۵.۱٪)	۰/۰۴۲	۱۰۶ (۵۱.۲٪)	۱۰۱ (۴۸.۸٪)	۴-۱
	۱۱۹ (۶۴.۷٪)	۶۵ (۳۵.۳٪)		۱۰۲ (۵۵.۴٪)	۸۲ (۴۴.۶٪)		۱۱۳ (۶۱.۴٪)	۷۱ (۳۸.۶٪)	۷-۵
۰/۱۱۲	۹۰ (۵۰.۸٪)	۸۷ (۴۹.۲٪)	۰/۶۸۱	۸۷ (۴۹.۲٪)	۹۰ (۵۰.۸٪)	۰/۴۵۱	۹۷ (۵۴.۸٪)	۸۰ (۴۵.۲٪)	شهر یزد
	۳۵ (۵۵.۶٪)	۲۸ (۴۴.۴٪)		۲۹ (۴۶٪)	۳۴ (۵۴٪)		۳۲ (۵۰.۸٪)	۳۱ (۴۹.۲٪)	سایر شهرهای استان یزد
	۹۴ (۶۲.۳٪)	۵۷ (۳۷.۷٪)		۷۹ (۵۲.۳٪)	۷۲ (۴۷.۷٪)		۹۰ (۵۹.۶٪)	۶۱ (۴۰.۴٪)	سایر استان های کشور
۰/۱۱۴	۱۳ (۴۶.۴٪)	۱۵ (۵۳.۶٪)	۰/۰۱۹	۸ (۲۸.۶٪)	۲۰ (۷۱.۴٪)	۰/۰۰۲	۸ (۲۸.۶٪)	۲۰ (۷۱.۴٪)	دارد
	۲۰۶ (۵۶.۷٪)	۱۵۷ (۴۳.۳٪)		۱۸۷ (۵۱.۵٪)	۱۷۶ (۴۸.۵٪)		۲۱۱ (۵۸.۱٪)	۱۵۲ (۴۱.۹٪)	ندارد
۰/۱۱۴	۲ (۲۸.۶٪)	۵ (۷۱.۴٪)	۰/۲۵۵	۲ (۲۸.۶٪)	۵ (۷۱.۴٪)	۰/۱۱۴	۲ (۲۸.۶٪)	۵ (۷۱.۴٪)	دارد
	۲۱۷ (۵۶.۵٪)	۱۶۷ (۴۳.۵٪)		۱۹۳ (۵۰.۳٪)	۱۹۱ (۴۹.۷٪)		۲۱۷ (۵۶.۵٪)	۱۶۷ (۴۳.۵٪)	ندارد
۰/۳۱۲	۷۷ (۶۱.۶٪)	۴۸ (۳۸.۴٪)	۰/۱۵۶	۵۵ (۴۴٪)	۷۰ (۵۶٪)	۰/۷۹۳	۷۱ (۵۶.۸٪)	۵۴ (۴۳.۲٪)	خوابگاه دانشجویی
	۱۱۸ (۵۳.۴٪)	۱۰۳ (۴۶.۶٪)		۱۱۳ (۵۱.۱٪)	۱۰۸ (۴۸.۹٪)		۱۲۱ (۵۴.۸٪)	۱۰۰ (۴۵.۲٪)	منزل شخصی همراه با پدر و مادر یا همسر

	۲۴ (۵۳.۳٪)	۲۱ (۴۶.۷٪)		۲۷ (۶۰٪)	۱۸ (۴۰٪)		۲۷ (۶۰٪)	۱۸ (۴۰٪)	منزل شخصی بدون پدر و مادر یا همسر	
۰/۴۱۵	۱۱ (۴۷.۸٪)	۱۲ (۵۲.۲٪)	۰/۰۵۵	۷ (۳۰.۴٪)	۱۶ (۶۹.۶٪)	۰/۰۹۳	۹ (۳۹.۱٪)	۱۴ (۶۰.۹٪)	دارد	سابقه بیماری جسمی مزمن
	۲۰۸ (۵۶.۵٪)	۱۶۰ (۴۳.۵٪)		۱۸۸ (۵۱.۱٪)	۱۸۰ (۴۸.۹٪)		۲۱۰ (۵۷.۱٪)	۱۵۸ (۴۲.۹٪)	ندارد	
۰/۰۲۱	۸ (۳۳.۳٪)	۱۶ (۶۶.۷٪)	۰/۰۹۴	۸ (۳۳.۳٪)	۱۶ (۶۶.۷٪)	۰/۰۰۶	۷ (۲۹.۲٪)	۱۷ (۷۰.۸٪)	دارد	سابقه بیماری روحي مزمن
	۲۱۱ (۵۷.۵٪)	۱۵۶ (۴۲.۵٪)		۱۸۷ (۵۱٪)	۱۸۰ (۴۹٪)		۲۱۲ (۵۷.۸٪)	۱۵۵ (۴۲.۲٪)	ندارد	
<۰/۰۰۱	۲۰۵ (۵۹.۶٪)	۱۳۹ (۴۰.۴٪)	۰/۰۰۹	۱۸۰ (۵۲.۳٪)	۱۶۴ (۴۷.۷٪)	<۰/۰۰۱	۲۰۵ (۵۹.۶٪)	۱۳۹ (۴۰.۴٪)	دارد	رضایت از رشته تحصیلی
	۱۴ (۳۹.۸٪)	۳۳ (۷۰.۲٪)		۱۵ (۳۱.۹٪)	۳۲ (۶۸.۱٪)		۱۴ (۳۹.۸٪)	۳۳ (۷۰.۲٪)	ندارد	
<۰/۰۰۱	۳ (۱۶.۷٪)	۱۵ (۸۳.۳٪)	۰/۰۰۱	۳ (۱۶.۷٪)	۱۵ (۸۳.۳٪)	<۰/۰۰۱	۶ (۳۲.۳٪)	۱۲ (۶۶.۷٪)	بد	ارزیابی دانشجوی از آینده شغلی
	۳۳ (۴۱.۲٪)	۴۷ (۵۸.۸٪)		۳۱ (۳۸.۷٪)	۴۹ (۶۱.۳٪)		۳۲ (۴۰٪)	۴۸ (۶۰٪)	متوسط	
	۱۰۱ (۵۵.۵٪)	۸۱ (۴۴.۵٪)		۹۴ (۵۱.۶٪)	۸۸ (۴۴.۵٪)		۱۰۷ (۵۸.۸٪)	۷۵ (۴۱.۲٪)	خوب	
	۸۲ (۷۳.۹٪)	۲۹ (۲۶.۱٪)		۶۷ (۶۰.۴٪)	۴۴ (۳۹.۶٪)		۷۴ (۷۳.۹٪)	۳۷ (۲۶.۱٪)	عالی	
۰/۳۰۱	۵۸ (۵۹.۸٪)	۳۹ (۴۰.۲٪)	۰/۶۷	۴۸ (۴۹.۵٪)	۴۹ (۵۰.۵٪)	۰/۷۳۶	۵۴ (۵۵.۷٪)	۴۳ (۴۴.۳٪)	<۱۶	معدل ترم قبل
	۱۱۹ (۵۹.۸٪)	۸۰ (۴۰.۲٪)		۱۰۵ (۵۲.۸٪)	۹۴ (۴۷.۲٪)		۱۱۷ (۵۸.۸٪)	۸۲ (۴۱.۲٪)	۱۶ - ۱۷/۹۹	
	۱۲ (۴۴.۴٪)	۱۵ (۵۵.۶٪)		۱۲ (۴۴.۴٪)	۱۵ (۵۵.۶٪)		۱۴ (۵۱.۹٪)	۱۳ (۴۸.۱٪)	۲۰-۱۸	

بحث

اضطراب و افسردگی از شایع ترین مشکلات روانی افراد می باشد (۴). شیوع افسردگی در تمام عمر برای مردان ۱۵٪ و برای زنان ۲۵٪ گزارش شده است (۵) و در مجردها، بیهو ها و افراد طلاق گرفته بیشتر از متاهلین است (۶). در سراسر دنیا سالانه حدود ۱۰ تا ۲۰ میلیون نفر حداقل یک دوره افسردگی را تجربه می کنند. در ایران شیوع کلی اختلالات روانی ۱۹/۹۴٪ و افسردگی به عنوان شایع ترین اختلال روانپزشکی شناخته شده است (۷). ورود به دانشگاه به عنوان یکی از رویداد های مهم دوران جوانی با ایجاد دگرگونی های زیادی در زندگی فرد همراه است و تنش های متفاوتی برای وی بوجود می آورد (۸). نتایج بررسی ها در کشورهای مختلف نشان می دهد که افسردگی، اضطراب و استرس در بین دانشجویان پزشکی از شیوع بالایی برخوردار هستند (۱۲).

در مطالعه حاضر ۴۴٪ از دانشجویان درجات مختلفی از افسردگی، ۵۰/۱٪ درجات مختلفی از اضطراب و ۴۴٪ درجات مختلفی از استرس را تجربه می کنند، در صورتی که در مطالعه انجام شده توسط زمانیان بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز در سال ۹۶ شیوع افسردگی ۴۵/۲۵٪ (۲۶)، در مطالعه اسلامی بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم در سال ۹۲ شیوع افسردگی متوسط تا شدید ۳۲٪ (۲۸) و در مطالعه دهداری بر روی دانشجویان ساکن خوابگاه دانشگاه علوم پزشکی ایران شیوع افسردگی ۵۰/۵٪ و شیوع اضطراب ۷۳٪ و شیوع استرس ۳۰/۹٪ گزارش شد (۳۱). در مطالعه رحیمی نیا بر روی دانشجویان دختر ساکن خوابگاه دانشگاه علوم پزشکی قم در سال ۹۵ شیوع افسردگی ۲۱/۶٪، اضطراب ۲۰/۲٪ و استرس ۲۴/۹٪ بود (۲۵). در حالی که در مطالعه امینی در سال ۹۱ در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه کرمان ۳۶/۹٪ از دانشجویان افسردگی متوسط تا شدید داشتند (۳۳). در مطالعه ی موتینهو و همکاران در دانشگاه برزیل در سال ۲۰۱۷ ۳۴/۶٪ از دانشجویان پزشکی افسردگی ۳۷/۲٪ اضطراب و ۴۷/۱٪ استرس (۳۶) و در مطالعه ریزوی و همکاران بر روی دانشجویان پزشکی دانشگاه اسلام آباد پاکستان در سال ۲۰۱۵ شیوع افسردگی ۴۰/۹٪ و اضطراب در ۷۴/۶٪ و استرس ۵۰٪ گزارش شده است (۳۷). همچنین

باقیانی مقدم در مطالعه خود بر روی دانشجویان پرستاری و بهداشت دانشگاه علوم پزشکی یزد در سال ۸۷ شیوع افسردگی را ۴۲/۲٪ گزارش کرده است (۳۰). بر اساس این یافته ها به نظر میرسد، افسردگی، اضطراب و استرس در تمام جهان از شیوع بالایی برخوردار بوده و این مسئله یک نگرانی جهانی را در پی داشته است که نیازمند تحقیقات گسترده جهت شناسایی عوامل ایجاد کننده و مداخلات موثر جهت کاهش این عوامل می باشد.

در مطالعه انجام شده جنسیت دانشجویان با هیچ کدام از متغیرهای افسردگی، اضطراب و استرس رابطه معناداری نداشت درحالی که در مطالعه خیرابادی بر روی دانشجویان ایرانی و غیر ایرانی دانشکده پزشکی دندان پزشکی و داروسازی دانشگاه اصفهان افسردگی با جنس مونث ارتباط معنادار داشت (۳۲)، همچنین در مطالعه موتینهو و همکاران در برزیل جنس مونث با استرس (۳۶) و در مطالعه ی ریزوی و همکاران در پاکستان بین جنس مونث با اضطراب رابطه ی معنادار دیده شده است (۳۷) ولی در مطالعه ممتازان در آبادان بین دیده شده که جنس مذکر بیشتر دچار افسردگی بوده اند (۲۷) و این نتایج نشان از این دارد که نمی توان افسردگی، اضطراب و استرس مختص به جنس خاصی دانست و در شرایط و مکان های مختلف امکان رفتاری هر دو جنس وجود دارد که نیازمند بررسی های دقیق جهت جلوگیری از ایجاد آن است.

در این مطالعه هر ۳ مولفه ی افسردگی و اضطراب و استرس با سن دانشجویان ارتباط معنادار داشت و با افزایش سن اضطراب و استرس کاهش پیدا کرد و افسردگی نیز در بازه سنی ۲۲ تا ۲۵ سال کمتر از دو بازه سنی زیر ۲۲ سال و بالای ۲۵ بود و این در حالی است که در مطالعه ممتازان در آبادان بیشترین شیوع افسردگی در گروه بالای ۳۱ سال گزارش شده است (۲۷) و در مطالعه خیرابادی در اصفهان سن ارتباطی با افسردگی نداشته است (۳۲) با توجه به نتایج متفاوت در مطالعات مختلف می توان نتیجه گرفت که افسردگی و اضطراب و استرس در هر سنی دیده می شود و مختص به سن خاصی نیست و در هر گروه سنی باید مراقب علائم آشکار و نهان آن ها باشیم تا با برنامه ریزی صحیح و اقدامات مداخله

سکونت با افسردگی و اضطراب و استرس رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد در حالی که در مطالعه باقیانی از سکونت در خوابگاه به عنوان یکی از عوامل مرتبط با افسردگی نام برده شده است (۳۰). همچنین در مطالعه امینی در کرمان مشخص شد که سکونت با والدین باعث کاهش معنادار استرس می‌شود (۳۳)، می‌توان نتیجه گرفت در بین دانشجویان ساکن غیربومی و ساکن در خوابگاه‌های دانشجویی در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد جو و فضای خوبی ایجاد شده و شیوع این ۳ مولفه در دانشجویان غیربومی به مانند دانشجویان بومی است.

در این مطالعه مصرف سیگار با اضطراب و استرس رابطه معنادار داشت ولی با افسردگی رابطه‌ی ای نداشت همچنین بین مصرف مواد مخدر و روان گردان با افسردگی و اضطراب و استرس رابطه‌ی ای مشاهده نشد در حالی که در مطالعه‌ی زمانیان در شیراز مصرف مواد روان گردان با افزایش معنادار افسردگی در دانشجویان همراه بوده است (۲۶) و در سایر مطالعات مشابه به این دو عامل اشاره‌ی نشده بود ولی به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که سبک زندگی‌ای که در آن دانشجوی پزشکی از سیگار و مواد مخدر و روان گردان استفاده بکند سبک زندگی سالمی نیست و می‌تواند درد دراز مدت منجر به افسردگی، اضطراب، استرس و سایر بیماری‌های روانی گردد.

در این مطالعه بین بیماری‌های جسمی مزمن و افسردگی و اضطراب و استرس رابطه‌ی ای دیده نشد اما بین بیماری‌های روحی مزمن با افسردگی و استرس رابطه معناداری دیده شد ولی با اضطراب رابطه‌ی ای نداشت و این در حالی است که در مطالعه گیلانوند در اهواز افسردگی با اضطراب رابطه معنادار داشته است (۲۵).

در این مطالعه بین عدم رضایت از رشته تحصیلی و ارزیابی دانشجو از آینده شغلی خود با هر ۳ مولفه‌ی افسردگی، اضطراب و استرس رابطه وجود داشت به طوری که هر چه ارزیابی دانشجو از آینده شغلی خود بدتر بود افسردگی، اضطراب و استرس وی نیز بیشتر بود همچنین در مطالعه‌ی زمانیان در شیراز و باقیانی مقدم در یزد بین عدم رضایت از رشته تحصیلی با افسردگی رابطه معنادار وجود داشت (۳۰)، (۲۶) و در مطالعه زمانیان در شیراز ارزیابی دانشجو از آینده

ای مناسب بتوانیم هر چه سریعتر تشخیص داده و جلوی پیشرفت آنها را گرفت.

در مطالعه اخیر وضعیت تاهل با اضطراب رابطه معنی داری نداشت اما استرس و افسردگی در دانشجویان مجرد به طرز معناداری بیشتر مشاهده شد همچنین در مطالعه زمانیان در شیراز نیز مجردها بیشتر دچار افسردگی بوده‌اند (۲۶) ولی در مطالعه ممتازان در ابادان و مطالعه امینی در کرمان افراد متأهل به طرز معناداری بیشتر افسرده بوده‌اند (۳۳ و ۲۷) گرچه در مطالعه خیرابادی در اصفهان وضعیت تاهل ارتباط معناداری با افسردگی نداشته است (۳۲). که این نتیجه می‌تواند ناشی از این باشد که در دانشجویان پزشکی به دلیل طولانی بودن مدت تحصیل و فشار سنگین کاری وجود همسر می‌تواند کمک شایانی به جلوگیری از ابتلا به افسردگی، اضطراب و استرس بکند.

در مطالعه انجام شده بین مدت زمان تحصیل یا به عبارتی افزایش سال و مقطع تحصیلی با افسردگی و اضطراب و استرس رابطه معنادار مشاهده شد و با افزایش سال و مقطع تحصیلی هر ۳ مولفه کاهش معناداری پیدا می‌کرد همچنین در مطالعه زمانیان در شیراز نیز بین مقطع تحصیلی و شیوع افسردگی رابطه معنادار مشاهده شد (۲۶) و در مطالعه موتینهو و همکاران در برزیل، افزایش مدت تحصیل با افزایش اضطراب رابطه معنادار داشت (۳۶) ولی در مطالعه امینی در کرمان بین سال تحصیلی و استرس (۳۳) و مطالعه ریزوی و همکاران در پاکستان بین سال تحصیلی و افسردگی رابطه‌ی ای دیده نشده است (۳۷). به طور کلی می‌توان گفت عوامل مرتبط با این ۳ مولفه بسیار مختلف و گوناگون می‌باشد و همانطور که مشخص است در نتایج مطالعات مختلف هم تناقضاتی با یکدیگر دیده می‌شود.

در این مطالعه بین بومی و غیر بومی دانشجویان با افسردگی، اضطراب و استرس رابطه‌ی ای دیده نشد که مشابه آن در مطالعه‌ی گیلانوند بر روی دانشجویان دندان پزشکی اهواز در سال ۹۳ نیز رابطه‌ی ای بین بومی و غیر بومی بودن با افسردگی و اضطراب دیده نشد (۲۵). در مطالعه زمانیان در شیراز، اسلامی در جهرم و خیرابادی در اصفهان مشخص شد که دانشجویان غیر بومی به طرز معناداری بیشتر دچار افسردگی می‌باشند (۳۲، ۲۸، ۲۶)، همچنین در مطالعه اخیر بین محل

سپاسگزاری:

پژوهش حاضر مصوب کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد با شناسه اخلاق IR.SSU.MEDICINE.REC.1397.180 است. بدینوسیله از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد به جهت تایید و حمایت این پایان نامه سپاسگزاری می شود. همچنین از همکاری کلیه دانشجویان پزشکی شرکت کننده در این مطالعه قدردانی می گردد.

شغلی خود نیز با افسردگی ارتباط معنادار داشت (۲۶) و به طور کلی می توان گفت رضایت از رشته تحصیلی یکی از مهمترین مسائل هر دانشجویی در دوران تحصیل است که این رضایت باعث ایجاد دید مثبت به آینده شغلی وی می شود که در نهایت این دو عامل ارتباط مستقیم با هر ۳ مولفه افسردگی و اضطراب و استرس دارند که باید به جد مورد بررسی قرار بگیرند.

در سایر مطالعات مشابه انجام شده از عوامل مختلفی نظیر شغل مادر، سطح اقتصادی خانواده (۲۶) و رشته تحصیلی نیز عوامل خطر افسردگی نام برده شده است و ذکر شده است که دانشجویان پزشکی بیشترین درصد شیوع افسردگی و در دانشجویان رشته اتاق عمل کمترین درصد شیوع افسردگی گزارش شده است (۲۷) که در این مطالعه تحت بررسی قرار نگرفته است.

اگرچه در این مطالعه عدم همکاری لازم برخی از دانشجویان وجود داشت که با درخواست دوستانه از دانشجویان جهت همکاری با فرد محقق و ارایه توضیحات لازم به دانشجویان در رابطه با اهمیت پژوهش تا حدودی مرتفع گردید.

نتیجه گیری

نتایج به دست آمده از این مطالعه بیانگر فراوانی بالای افسردگی، اضطراب و استرس در بین دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد از برخوردار است و عده زیادی از دانشجویان از این مشکل رنج می برند که نیازمند آن است که با توجه به عوامل دخیل در افزایش شیوع هر چه سریعتر اقداماتی در راستای رفع عوامل ذکر شده انجام پذیرد تا دانشجویانی که سازنده فردای کشور خویش هستند از سلامت روانی مطلوبی برخوردار شوند و سلامت عمومی ایشان و در نهایت سلامت روانی و عمومی جامعه نیز بهبود یابد.

تعارض منافع :

هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

References

1. Agha Khani N, bagahee R. Investigating the level of depression in students of West Azarbaijan University of Medical Sciences. National Conference on Nursing Updates in Mood Disorders from Prevention to Rehabilitation, Shiraz University of Medical Sciences. 12-15. 1379. [in Persian]
2. Farmahini Farahani M. Descriptive dictionary of education. Tehran: Shabahang; 2011. [in Persian]
3. Bruno FJ. Dictionary of key words in psychology. Translated by: Taheri F, Yasayy M. Tehran: Tarhe Now; 1991. [in Persian]
4. Rowe Clarence J. A major topic in psychiatry. Translation: Vahabzadeh J. Tehran: Islamic Revolution Education Publications; 1370. [in Persian]
5. Ghafarzadeh Razaghi M.R. Reactive depression versus stress. Payam Salamat. 2006; 10: 6-8. [in Persian]
6. Akiskal H. Mood disorder. In: Kaplan HI.; Sadock BJ. Comprehensive text book of psychiatry: From Williams & Wilkins. Baltimore: USA, 7th ed. Vol 1, 1284-431, 2001.
7. Ghasemi GH, Asadollahi Q, Ahmadzadeh GH, Najafi B, Palahang H. Prevalence of mental disorders in Isfahan city in 1996.
8. Rafii F, Rambod M, Hosseini F. Perceived Social Support in Hemodialysis Patients. Journal of Hayat 2009; 15 (1) :5-12 [Persian]
9. Kumar SD, Kavitha H, Kulkarni P, Siddalingappa H, Manjunath R. Depression, anxiety and stress levels among medical students in Mysore, Karnataka, India. International Journal Of Community Medicine And Public Health. 2017;3(1):359-362.
10. Wahed WYA, Hassan SK. Prevalence and associated factors of stress, anxiety and depression among medical Fayoum University students. Alexandria Journal of Medicine. 2017;53(1):77-84.
11. Kunwar D, Risal A, Koirala S. Study of depression, anxiety and stress among the medical students in two medical colleges of nepal. Kathmandu Univ Med J. 2016;53(1):6-22
12. Shamsuddin K, Fadzil F, Ismail WSW, Shah SA, Omar K, Muhammad NA, et al. Correlates of depression, anxiety and stress among Malaysian university students. Asian journal of psychiatry. 2013;6(4):23-318.
13. Ahmari Tehran H, Heidari A, Irani A, Kachooie A. The relationship between depression and religious attitudes in students of Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran. Qom Univ Med Sci J 2009; 3(3): 51-6. [In Persian].
14. Rezaei Adriani M, Ahmadi F, Vahedian Azimi A. Comparison of depression, anxiety, stress and quality of life in dormitories students of Tarbiat Modares University. Iran J Nurs Res 2016; 2(4-5): 31-8. [In Persian].
15. Baghianimoghadam MH, Ehrampoosh MH, Khabiri F. Depression and its Relation with Some Academic Factors in Shahid Sadoughi University Students. Toloo e Behdasht 2006; 5(1-2): 47-54. [In Persian].
16. Sarokhani D, Delpisheh A, Veisani Y, Sarokhani MT, Manesh RE, Sayehmiri K. Prevalence of Depression among University Students: A Systematic Review and Meta-Analysis Study. Depress Res Treat 2013; 2013: 373857.
17. Torabi, M., Hazrati, A., Alinejad, V., Esm Hosseini, G.R. and Nikonejad, A., 2016. The relationship between spiritual wellbeing and depression in medical students of Urmia University of medical sciences. Studies in Medical Sciences 2016; 27 (8) :642-649. [In Persian].

18. Kajbaf MB, Arizi HR, Khodabakhshi M. Standardization, reliability, and validity of optimism scale in Isfahan and a study of the relationship between optimism, self-mastery, and depression. *Psychological Studies*. 2006; 2(1-2): 51-68. [in Persian]
19. Kaviani H, Mousavi AS. Psychometric properties of the Persian version of Beck Anxiety Inventory. *Tehran University Medical Journal*. 2008;66(2): 136-140. [in Persian]
20. Groth-Marnat G. Handbook of psychological assessment. 4th ed. Translated by: Pasha Sharifi H, Nikkho MR. Tehran: Sokhan; 2010. [in Persian]
21. Khajeamiri Khaledi H. A norm-analysis of Seligman's optimism-pessimism test on the 2 age-groups of 18-25 and 30-45 in Tehran. [MS Dissertation]. Tehran: Al-Zahra University, Faculty of Psychology; 2004. [in Persian]
22. Puskar KR, Sereika SM, Lamb J, Tusaie-Mumford K, McGuinness T. Optimism and its relationship to depression, coping, anger, and life events in rural adolescents. *Issues Ment Health Nurs*. 1999;20(2):115-30.
23. Sin NL, Lyubomirsky S. Enhancing well-being and alleviating depressive symptoms with positive psychology interventions: a practice-friendly meta-analysis. *J Clin Psychol*. 2009;65(5):467-87.
24. Aqayi A, Raeisi Dehkordi R, Atashpoor SH. The relationship between optimism and pessimism, and mental health in adults in Isfahan. *Knowledge and Research in Psychology*. 2007; 9 (33): 117-30. [in Persian]
25. Gilavand A, Fakhri A. A comparative evaluation of depression and anxiety rate among native and non-native students of dentistry school at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Educational Development of Jundishapur*. 2015;6(2):185-90. [in Persian]
26. Zamanian Z, Riaei SH, Kaveh N, Khosravani A, Daneshmandi H, Sayyadi M. Determining the Prevalence of Depression and its Associated Factors in Students of Shiraz University of Medical Sciences, Iran. *HSR* 2016; 12 (1) :38-43
27. Momtazan M, Mahmoodi N, Baghban M, Ahangari H, Abedin S. Compare Rates of Depression and Mental Health Among new Students in Abadan School of Medical Sciences in two Consecutive Academic years CADEMIC YEARS 92-91 AND 93-92. *Educational Development of Jundishapur*[Internet]. 2015;6(4):372-377.
28. kalani N, Eslami Akbar R, Kooti W, Noori Ahmad Abadi M, zare marzoni H. The study of depression prevalence among the students of Jahrom University of Medical Sciences in 2013. *Zanko J Med Sci* 2015; 15 (47) :58-66.
29. Hasanzadeh Taheri M, Mogharab M, Akhbari S, Raeisoon M, Hasanzadeh Taheri E. Prevalence of depression among new registered students in Birjand University of Medical Sciences in the academic year 2009-2010. *J Birjand Univ Med Sci* 2011; 18 (2) :109-116.[in Persian]
30. Baghiani Moghaddam M, Ehrampoush M, Rahimi B, Aminian A, Aram M. Prevalence of depression among successful and unsuccessful students of Public Health and Nursing-Midwifery schools of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2008. *jmed* 2012; 6 (1) :17-24. [in Persian]
31. Dehdari T , Yarahmadi R , Taghdisi MH , Daneshvar R , Ahmad Poor J. The Relationship between Meaning in Life and Depression, Anxiety and Stress Status among College Students of Iran University of Medical Sciences In 2013. *Iran J Health Educ Health Promot* 2013, 1(3): 83-92.
32. Kheirabadi GH R, Babaeian L , Sadri S, Mahaki B, Masaali N. Depression, Anxiety, Stress and Quality of life in Iranian and non-

- Iranian students of medicine, dentistry and pharmacy schools of the Isfahan University of medical Sciences. *Journal of Research in Behavioural Sciences* . *Journal of Research in Behavioural Sciences* 2015 ;12(4): 611 -620. [in Persian]
33. Amini P, Karimi-Afshar M, Torabi-Parizi M, Jafaree B. Depression, Anxiety, Stress and Quality of life in Iranian and non-Iranian students of medicine, dentistry and pharmacy schools of the Isfahan University of medical Sciences. *Journal of Research in Behavioural Sciences*. 2015 ; 12(4): 611- 620. [in Persian]
34. Arab M, Rafiei H, Safarizadeh M, Ahmadi JS, Safarizadeh MM. Stress , anxiety and depression among medical university students and its relationship with their level of happiness. *Journal of Nursing and Health Science*. 2016;44: 5-7. [in Persian]
35. Sharifirad, G., Arsangjang, S., Rahiminia, E., Rahiminia, H. Assessment of Stress, Anxiety and Depression in Female Students Living in Dormitories of QomUniversity of Medical Sciences. *Razavi International Journal of Medicine*, 2017; 5(4): e64553.
36. Moutinho IL, Maddalena NC, Roland RK, Lucchetti AL, Tibiriçá SH, Ezequiel OD, Lucchetti G. Depression, stress and anxiety in medical students: A cross-sectional comparison between students from different semesters. *Rev Assoc Med Bras* (1992). 2017;63(1):21-28.
37. Rizvi F, Qureshi A, Rajput AM, Afzal M. Prevalence of depression, anxiety and stress (by DASS scoring system) among medical students in Islamabad, Pakistan. *Br J Med Med Res*. 2015;8(1):69-75.

Stress, Anxiety and Depression frequency among Medical Students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2019

Mehrnaz Khabbaz Mafinezhad(MD)¹, Saeed Hosseini(PhD Candidate)^{2&3}, Narjes Hazar(MD)⁴

1. MD, School of Medicine, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

2. PhD Candidate in Epidemiology, Center for Healthcare Data Modeling, Department of Biostatistics and Epidemiology, School of public health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran

3. Department of Epidemiology, School of Public Health, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

4. MD, Assistant Professor in Community Medicine, Diabetes Research Center, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

Original Article

Abstract

Background and purpose: Anxiety and depression are the most common mental problems in people. In Iran, depression is the most common psychiatric disorder, and depression, anxiety, and stress are highly prevalent in the country's universities. This research was aimed to determine the frequency of depression, anxiety, and stress among medical students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in 2019.

Materials and methods: This study was a cross-sectional investigation involving 420 medical students from the medical faculty. Data collection included various variables such as age, gender, birthplace, residence, grade point average, smoking habits, drug use, marital status, education duration, history of physical and mental illnesses, interest in the field of study, and the students' evaluation of future employment views. The assessment of anxiety, depression, and stress was conducted utilizing the reliable DASS 21 questionnaire. Subsequently, data analysis was performed through the utilization of SPSS version 22 software.

Results: Degrees of depression, anxiety and stress were reported 44%, 50.1% and 44% respectively. Depression showed a significant association with age, marital status, educational qualification, history of chronic mental illness, satisfaction with the field of study and students' evaluation of their future career($p<0.05$). Anxiety with age, degree, smoking, satisfaction with the field of study and student's evaluation of future job and stress with age, marital status, education level, smoking and history of chronic mental illness, satisfaction with field of study and student's evaluation of future job They showed a significant association($p<0.05$).

Conclusion: High rates of anxiety and depression were found among medical students. These findings emphasize the importance of addressing mental health issues in medical education. Future makers of our country should enjoy mental health and general health and finally health.

Keywords: Stress, Anxiety, Depression, DASS, Medical students, Yazd